

korte mededelingen

Herinvoering van stootvogelafschot in Beieren

De vogelbescherming in de Duitse Bondsrepubliek heeft een duidelijke stap terug moeten zetten bij de bescherming van de stootvogels. Door een stemmenmeerderheid van de CSU-afgevaardigden tijdens de Beyerische Landtag in december 1977 is het schieten van stootvogels, in het bijzonder Buizerden en Haviken, gedurende bepaalde periodes en in 'uitzonderlijke gevallen', weer mogelijk gemaakt. Gerhard Frank (CSU), die als Landesjagdpräsident, het voorstel naar voren heeft gebracht, wees er op dat Buizerd en Havik een ernstig gevaar konden vormen voor Patrijs, Kor- en Auerhoen. De staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Simon Nüssel, verdedigde het voorstel met de instemming van het Institut für Vogelkunde welke een tijdelijk, begrensd afschot in uitzonderlijke gevallen voor redelijk hield. De Landesbund für Vogelschutz karakteriseerde het besluit van de landdag als: 'Voorbeeld van totale onwetendheid met betrekking tot de oecologie'. Wetenschappelijk is nu wel duidelijk bewezen dat de sterk bedreigde stootvogelstand niet in het minst verband houdt met de achteruitgang van diersoorten als de Patrijs. Vogelbeschermers willen niet toelaten dat Noord Duitsers en Scandinaviërs nu Beieren zullen aanduiden als het land van de stootvogelmoord, waar hun stootvogelbestand tegen beter weten in door tijdgenoten doodgeknalt wordt, die de zin en de grondgedachte van de oecologische natuurbescherming nog steeds niet begrepen hebben. Veel Beierse jagers wezen

het afschot van stootvogels als zinloos af. Het is duidelijk dat het parlement zich 'tot spreker van een jachtlobby heeft laten verleiden, die de verhouding predator-buit in connectie tot de levensgemeenschap nog steeds onbekend is'.

Protestbrieven kunnen gericht worden aan: CSU Landtagsfraktion, Landtagsgebäude, 8000 München 85, Duitse Bondsrepubliek.

Vogels ringen op de Wadden

Het artikel in het aprilnummer van 1977 over 'Wadvogels vangen op Vlieland' heb ik met ergernis gelezen. Duizenden vogels worden daar in netten gevangen om ze te ringen. Alle moeten enkele uren van angst en schrik doormaken, sommige vinden er de dood. Van fotografen, ganzenkijkers, jagers, vogelaars in het algemeen, vraagt men offers om de vogels niet te verschrikken; zéér terecht. Is dit wrede bedrijf van vangen en ringen werkelijk nodig? Natuurlijk, er gebeuren veel ergere dingen, maar daar komt men óók tegenop. Ik stel me voor dat er maar een klein deel van de geplaatste ringen teruggemeld wordt, zodat het alles toch in verhouding weinig oplevert. Kan men zich niet beperken tot het ringen van vogels die men toch in handen heeft, zoals in beslaggenomen vogels en patiënten in opvangcentra? Dit is, helaas, toch ook een behoorlijk aantal?

Ik hoop dat in de toekomst volledige rust op de Waddeneilanden zal heersen voor de vogels. In de veronderstelling dat vele vogelvrienden zo denken, schrijf ik dit.

● Mej. A. van Everdingen, Apdo 95, Ibiza (Balears), Spanje.

ZKH de Prins der Nederlanden heeft kortgeleden prof. dr. Jean Dorst, directeur van het Museum National d'Histoire Naturelle te Parijs, onderscheiden met de Orde van de Gouden Ark. De uitreiking van de versierselen van de Gouden Ark aan prof. Dorst geschiedde te Parijs voor zijn vele en belangrijk werk voor de natuurbescherming en zijn leiding bij de Charles Darwin Foundation for the Galapagos Islands.

Foto: Keystone, Parijs.

In de Ring

Het is dacht ik een goede zaak dat wij, als vogelbeschermers, hier en daar de vinger op een wonde leggen. Zo is door de redactie van het Vogeljaar en allerlei groepen terecht geageerd tegen uitwassen bij de jacht. Ook de Nederlandse Vereniging schijnt nu, zij het aarzelend, zich wat kritischer in deze zaak te gaan opstellen.

Daarnaast gaan er allerwege stemmen op om de vogelfotografie, speciaal de nestfotografie, wat aan banden te gaan leggen. Met instemming las ik in het Vogeljaar van april 1977 iets over het oprichten van een natuurfotografengilde.

In deze zelfde aflevering stond tevens een verslag van de heer Boere over onderzoek dat hij op Vlieland aan wadvogels heeft verricht. Bij dit onderzoek werden grote aantallen wadvogels, in en om de Kroonpolders, gevangen en geringd.

Gedachtig aan deze activiteiten, waarvan ik herhaalde malen iets zag, en enkele ervaringen met ringers die ik mocht hebben, vraag ik men af of de tijd niet gekomen is om ook bij het ringen van vogels wat vraagtekens te gaan plaatsen. Ik wil daarbij, hoewel ik toegeef dat dit een nogal subjectieve indeling is, de ringers gemakshalve in drie groepen plaatsen.

In de eerste plaats zij die vogels ringen en dit op een dusdanig slordige wijze doen dat daarbij onnodig slachtoffers vallen. Van nabij maakte ik enige jaren een geval mee van uitstaande mistnetten met er in tal van dode en gewonde vogels, waaronder Watersnippen en talingen. De ringer had deze netten voor langere tijd verlaten met de hierboven geschetste gevolgen. De nog levende vogels werden indertijd bevrijd en verzorgd terwijl bij bevoegde instanties protest tegen deze handelwijze werd aangetekend. Het is mij niet bekend of bovengenoemd geval uitzonderlijk is hoewel ik daar wel mijn twijfels over heb. In elk geval is duidelijk dat deze wijze van ringen verwerpelijk is.

Daarnaast zijn er ringers voor wie het vangen van een bevrediging van hun jachtinstinct betekend. Inplaats van geweer of fotoestel worden netten gebruikt. Een aantal jaren geleden was ik op een vinkenbaan getuige van het vangen van trekvogels. Er werd gebruik gemaakt van mistnetten en slagnetten. Hoewel er zorgvuldig met de gevangen vogels werd omgegaan vielen er toch slachtoffers bij het vangen. Over zowel deze slachtoffers en het gedoe met flinke aantallen lokvogels, die gebruikt werden, heb ik vragen. Ik zwijg dan nog over de indirecte slachtoffers veroorzaakt door beschadigingen aan het verenkleed, shock, etc.

Als laatste wil ik nog even terug komen op het in het Vogeljaar genoemde onderzoek

van de heer Boere, het massaal vangen van vogels voor een bepaald onderzoek. In het verslag wordt al gesproken van beschadigingen aan het verenkleed, poot- en vleugelbreuken en directe slachtoffers. Daarbij worden geen aantallen genoemd.

Uit eigen waarnemingen weet ik dat tevens vogels, kort na het ringen en loslaten, dood op het eiland werden gevonden. Ook werden volkomen ontwrichte vogels op het wad gezien. De verstoring, welke de vier jaren dat werd gevangen heeft gegeven, is evenmin te verwaarlozen.

Ongetwijfeld zal dit onderzoek waarde hebben, ik kan dit niet geheel overzien. Blijft bij mij toch de vraag of dit vangen op een dergelijke grote schaal nodig was. Eén en ander overziend lijkt het mij gewenst de ringactiviteiten in Nederland op een rijtje te gaan zetten. Daarbij zal het nut en de schade van het ringen tegen elkaar afgewogen dienen te worden.

Zo zou je misschien de volgende vragen kunnen stellen:

- is het in deze tijd nog nodig vogels in massale aantallen te vangen?
- is het nog nodig allerlei vogels zonder onderscheid te vangen?

● W. Baalbergen, Schoolstraat 15, Noordwijk

Goudplevierentelling (november 1976)

In het totaal werden op 19, 20 en 21 november 1976 ruim 400.000 Goudplevieren in ons land geteld hetgeen de verwachtingen ruimschoots overtrof.

Groningen	66.747	16,5%
Friesland	121.595	30 %
Waddeneilanden	13.757	4 %
Drenthe	1.120	0,3%
Overijssel	17.401	4,3%
IJsselmeerpolders	251	0,1%
Gelderland	7.231	1,8%
Utrecht	10.750	2,7%
Noord-Holland	98.296	24,3%
Zuid-Holland	43.058	10,6%
Zeeland	21.003	5,2%
Noord-Brabant	3.955	1 %

405.164

Knobbelzwanen stierven door hagelkorrels

In 1977 verschenen er berichten in de pers over het aantreffen van zieke en dode zwanen in diverse polders in de omgeving van Loosdrecht en Vechtstreek. Er werd sterk gedacht aan opzettelijke vergiftiging. De heer F. Keiser van de Hilversumse dierenbescherming heeft echter bericht ontvangen dat hier van opzet geen sprake is. Na een gedegen onderzoek blijkt de ziekte van bacteriologische aard te zijn, terwijl er ook dieren zijn gestorven aan loodvergiftiging. Dit lood krijgen ze binnen door het opslobberen van afgeschoten hagelkorrels (De Gooi en Eemlander, 8 februari 1978).

Vogelbescherming in de Europese Gemeenschap

Midden januari heeft een groep Europese deskundigen zich opnieuw gebogen over het verzoek van de EG-commissie om een stukje van het Europese milieuprogramma af te werken. Deze keer ging het om de vaststelling van een volledige richtlijn voor de bescherming van de in de negen landen voorkomende vogels. Dat is half december, tijdens de milieuministerraad in Brussel, niet gelukt en 'Europa' had nu tot 12 februari de tijd om de richtlijnen gereed te maken.

Deze aangelegenheid is vijf jaar geleden begonnen toen de lidstaten een gemeenschappelijk programma wensten om de aantasting van het milieu tegen te gaan. Sindsdien zijn daar reeds een aantal goede zaken uitgekomen zoals meer dan twintig aanbevelingen (die de nationale regeringen binden) en richtlijnen (die ook de individuele burger juridisch raken) over bijvoorbeeld toegelaten soorten detergenten, soorten zwemwater, de kwaliteit van de grondstof waaruit men drinkwater mag filteren en dergelijke.

De bescherming van de Europese avifauna zou ook een van de vele beleidspunten zijn waarover gesproken zou worden.

Zoals voor elke Europese richtlijn werd voor die 'inzake het behoud van de vogelstand' eerst een voorbereidende studieopdracht verstrekt. De landen van de Gemeenschap raadpleegden hun nationale vogeldeskundigen en deze maakten een lijst op van de vogelsoorten die, extra bescherming van hun broed- en woongebied nodig hadden, waarop al of niet gejaagd mocht worden, die al dan niet in de handel thuisgoeden of waarover nog meer wetenschappelijke studie nodig was. In 1976 zijn die deskundigen bijeengekomen om met hun gegevens een algemene regel te maken. Dat ontwerp is doorgezonden naar de Europese Commissie en op 12 december door de negen ministers of staatssecretarissen van Milieubeheer besproken. Deze politici zouden een tekst met 19 artikelen moeten goedkeuren, die op drie pijlers steunden n.l.

1. de bescherming en zelfs het herstel van bepaalde biotopen waar vogelsoorten die achteruitgaan leven of overwinteren.
2. het reglementeren van de jachtdruk op een aantal soorten in de verschillende EG-landen en
3. het bevorderen van 'de nodige onderzoeken en werkzaamheden' voor de bescherming en het beheer van de vogelpopulaties.

Dat zag er allemaal erg onschuldig uit, doch al spoedig bleek dat de komende verkiezingen in Frankrijk bij de onderhandelingen een rol speelden. De talloze en invloedrijke jagersverenigingen aldaar zouden de zaak zeker niet zo maar uit handen geven. De Franse keuken is ten slotte ook niet afkerig van het gebruik van lijster- en leeuwerik-

paté. Tevens hangt er een conflict met de nieuwe partij van de Ekologen, die met afkeer voor alles wat de natuur geweld aandoet vijf tot tien procent van de stemmen waard zijn.

De Franse delegatie vroeg de EG-Raad een richtlijn op te stellen, doch vroeg tevens de in de bijlage daarvan op te nemen lijsten van concrete vogelsoorten nog niet aan te hechten. Dus eerst de tekst laten samenstellen en pas na de verkiezingen de lijsten doen aanhechten.

Om die bijlagen ging het dus. De commissie had drie lijsten voorgesteld. De eerste lijst handelde over 74 vogelsoorten waarvan de broedplaatsen en dus ook de eieren speciale bescherming krijgen door de beschutting van hun landschap (biotoop). Die lijst ondervond vrijwel unaniem bijval. Landen die sterk gebonden zijn door bijlage één, zoals Groot-Brittannië en Nederland, moeten er maar voor zorgen dat hun schorren, kreken en watergebieden niet verloren gaan. Daar leven immers de bedreigde soorten zoals plevieren, franjepoten en andere steltlopers. Deze zgn. 'wetlands' vallen onder de bescherming van het in 1972 in Ramsar afgesloten verdrag over het behoud van deze gebieden.

Bij de bespreking van de tweede bijlage deden zich meer moeilijkheden voor. De eerste helft daarvan vermeldt 24 'min of meer schadelijk geachte soorten', waarop in de negen landen gejaagd mag (niet moet) worden als de regering dat toestaat. Het betreft hier ganzen, eendensoorten, snippen, Fazant, Patrijs, Meerkoet en Houtduif. Volgens de deskundigen is de voortplantingscapaciteit van deze soorten voldoende(!) om de jachtdruk te kunnen doorstaan. Italië wilde deze lijst nog aanvullen met vijf kraaiensoorten, Spreeuw, Huismus en Ringmus.

Erger was evenwel het feit dat de tweede helft van deze bijlage 20 vogelsoorten noemde waarop in sommige EG-landen gejaagd zou mogen worden. Daar staan vreemde namen bij als bijvoorbeeld de Middelste Zaagbek. Denen en Ieren willen hem er toch bij hebben, hoewel hij, zoals veel viseters, on eetbaar moet zijn. In België geldt dat voor de Kievit en het Waterhoen. Denen en Fransen jagen op de Scholekster en andere prachtige steltlopers als Wulp, Zwarte Ruiter, Kanoetstrandloper en Rosse Grutto (zie Het

Vogeljaar 26: 4-6). Hoewel de Kwartel ten behoeve van Fransen en Italianen op deze lijst stond, wensten de Italianen een verdere uitbreiding met de lokaal bejaagbare soorten zoals Appelvink, Vink, leeuweriken, piepers en gorzen. De Fransen namen genoegen met Grauwe Gors en Veldleeuwerik. De Nederlandse delegatie heeft toen om de zuiderlingen onder druk te zetten een spelletje van loven en bieden gedaan.

Onverwachts kwam er een compromisvoorstel. De Italianen waren bereid de leeuweriken te laten vallen onder voorwaarde dat de Europese richtlijn over het jumpen van titaandioxyde in zee (metaalafvalstof die het vermaarde rode sliib veroorzaakt en vooral de Middellandse Zee bederft door toedoen van de Franse en Italiaanse industrie) ook zou gelden voor de Noordzeelanden. Daar voelden de Engelsen echter niet voor. Ten slotte kwam uit de bus dat in ruil voor een gelijklopend titaandioxyde-program in de negen landen de Italiaanse zangvogels (in de trektijd juist die uit andere landen) voortaan ongestoord mogen rondvliegen. In België wordt dat het geval met de lijsters. De Fransen hebben evenwel vastgehouden aan het vangen van 'hun' leeuweriken en 'hun' Grauwe Gorzen.

Op bijlage drie is de zaak ten slotte helemaal vastgelopen. Dat is de lijst met vogelsoorten die in de handel verkocht mogen worden, dood of levend. De commissie kwam met een zeer beperkte lijst van zes soorten: Wilde Eend, Sneeuwhoen, Rode Patrijs, Patrijs, Fazant en Houtduif. Diverse lidstaten vonden dit te weinig. Denen en Belgen wilden meer eenden, de Engelsen alle snippen en wilde hoenders. De Fransen werden toen plotseling zeer meegaand en wilden de lijst van zes met hooguit vijf (niet nader genoemde) soorten uitbreiden. Dit was weer een gevolg van de eigen Franse wetgeving. Men wilde gewoon behouden wat de jagers nu al mogen en derhalve niets doen om de ecologen in de kaart te spelen.

De EG-Raad is daarna uiteengegaan zonder algemeen akkoord, met vaststelling echter van wat wel overeengekomen was en met de opdracht om binnen twee maanden met een eindoplossing voor bijlage drie (en voor de twee Franse claims op bijlage twee) te komen. Dat moet nu gebeurd zijn en over de resultaten van de daarna gevoerde onderhandelingen zullen wij U zo spoedig als maar mogelijk is nader inlichten.

KNACK - 25 januari 1978.

Roofvogelwerkgroep 'De Wetering' opgeheven

De Roofvogelwerkgroep 'De Wetering', een afdeling van de Vogelwerkgroep 'De Grutto' te Maarssen, die zich in het bijzonder inzette voor de bescherming van onze stootvogels is begin januari 1978 opgeheven.

IVN-natuurbeschermingswerkcampen

Ook deze zomer organiseert het Instituut voor Natuurbeschermingsorganisatie (voor de 16e keer) natuurbeschermingswerkcampen voor jongeren tussen 15 en 25 jaar. Deze kampen worden gehouden van 26 juni tot 19 augustus, dus in de periode waarin de meeste schoolvacancies vallen.

In deze kampen wordt werk gedaan dat nodig is voor een goed beheer van natuurreservaten. Vaak zijn dit werkzaamheden die niet door machines kunnen worden gedaan. Dit omdat het terrein te kwetsbaar is, omdat er zeldzame planten groeien, of omdat de bodem te slap is. Vaak is dit werk ook heel arbeidsintensief, zodat hulp van vrijwilligers zeer op prijs wordt gesteld.

Maar tevens bieden deze kampen een unieke mogelijkheid om meer te weten te komen over natuur- en milieubescherming en hun maatschappelijke consequenties. Deze onderwerpen komen zowel tijdens het werk, als tijdens voordrachten en discussie in de avonden ter sprake.

Overdag gaat het daarbij vooral om het nuttig effect van het werk dat wordt gedaan, de ecologische waarde van het reservaat en de bijzondere planten en dieren die er voorkomen.

's Avonds wordt vooral aandacht geschonken aan het hoe en waarom van natuurbescherming, aan de landbouwproblematiek, het energievraagstuk en belangrijke zaken op het gebied van de ruimtelijke ordening.

De kampen worden begeleid door vrijwilligers, leden van de landelijke Werkgroep van Kampstafleden van het IVN. Zij begeleiden het werk in de reservaten, in overleg met de beheerder en stellen ook de avondprogramma's op. Een natuurbeschermingswerkkamp begint 's maandagsochtends en eindigt op zaterdag. Deelnemers betalen slechts een bedrag van f 15,- voor verzekering en administratiekosten. Voeding en huisvesting wordt aangeboden door de terreinbeheerder, die uiteraard verwacht dat er flink zal worden aangepakt.

Er zijn kampen in zes provincies en in uiteenlopende landschapstypen. In Zuid-Limburg wordt twee weken gewerkt in het Gerendal (Sjaalsbergerbos) bij Oud-Valkenburg. In Noord-Brabant zijn twee kampen op de Strabrechtse Heide bij Heeze-Geldrop. In Zuid-Holland wordt gehooit op de schraalgraslanden van het reservaat de Vlietlanden bij Maasland.

In Overijssel zal in vier reservaten worden gewerkt en wel in de Engbertsdijkvenen (hoogveen) bij Kloosterhaar, in de Weerribben (laagveenreservaat) bij Ossenzijl, op de Lemelerberg, waar jeneverbesstruiken dreigen te worden overwoekerd door andere begroeiing en in het Aamsveen, een hoogveenreservaat bij Enschede. In Friesland gaat men werken op heideterreinen bij Allardsoog en in het natuurreservaat De Rottige Meent bij Wolvega. Ten slotte zal bij Oudemolen, in het stroomdal van de Drentse A, op heidevelden worden gewerkt en op niet-bemeste weilanden hooi worden geoogst.

Er zijn enkele kampen voor uitsluitend 15- t/m 18-jarigen en voor 18- t/m 25-jarigen. Alle andere kampen zijn voor de leeftijd van 15 t/m 25 jaar. Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij het IVN, Plantage Middenlaan 41, Amsterdam, tel. 020-228115 (vraag naar kampsecretaris Heiko Pentenga). Daar is een lijst met exacte plaats en datum van de kampen beschikbaar, die wordt toegestuurd met een aanmeldingskaart voor eventuele deelneming.

In Zweden gemerkte Rietganzen

Afgelopen herfst zijn in Zweden een aantal Rietganzen gemerkt met rode halsbanden, terwijl het merken in het winterseizoen 1977/1978 zal voortduren. In 1976 werden reeds een aantal dieren met witte halsbanden gemerkt.

De halsbanden dragen als kenmerk een letter en twee cijfers. De merken kunnen op grote afstand waargenomen worden en zijn op enkele honderden meters (al naar belichting en vergrotingsmogelijkheden) af te lezen. De vogels worden als doortrekker ook in ons land verwacht. Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van gegevens over de trekwegen, winter- en rustgebieden, ruigewoonten en broedgebied. Het onderzoek zal drie jaar achtereenvolgend worden voortgezet.

Meldingen over waargenomen gemerkte Rietganzen kunnen met zo veel mogelijk gegevens (zoals datum, plaats, duur van verblijf, aantal, gedrag e.d.) worden gezonden aan Leif Nilsson, Department of Zoology, University of Lund, S-22362-Lund, Zweden.

Gemerkte Rietganzen

In de herfst 1977 zijn een aantal Rietganzen nabij de Gülper See (Kreis Rathenow, DDR, 42° 44'N; 12° 16'O) van een kleurmerk voorzien. De vogels kregen, behalve een aluminium ring, ook een gele halsring waarop duidelijk een combinatie van twee letters drie maal is aangebracht. Gevraagd wordt: soort, waarnemingsplaats, datum, kleur van de halsring en indien mogelijk het opschrift. Zeer belangrijk is bovendien elk gegeven over de verblijfsduur of het samen voorkomen van verschillende gemerkte dieren. Ook wanneer de combinatie op de halsring niet of slechts gedeeltelijk kon worden afgelezen.

- Zentrale für Wasservogelforschung der DDR, Sanssoucie, Villa Liegnitz, DDR-15-Potsdam, Deutsche Demokratische Republik.

Europese watervogelbescherming gaat achteruit

De veranderingen in de bescherming van de watervogels in Europa van 1969-1975 wordt door de Fin Teppo Lampio in een publicatie nader onder de loupe genomen. Hieruit blijkt dat de bescherming van de watervogels in Europa sinds 1969-1970 duidelijk is achteruit gegaan. In 5 gevallen werd de jacht op de Houtsnip verlengd, in 4 gevallen werd de jacht op de Watersnip verlengd, de jacht op waadvogels werd eveneens in 4 gevallen verlengd terwijl de jacht op Meerkoeten in 3 gevallen werd verlengd. Er blijkt nog steeds groot onderling verschil te bestaan in de jachttijden die de verschillende landen hebben vastgesteld. De jachttijden zijn hier en daar wat korter geworden in de landen waar zij de maximale lengte hadden in 1969-1970. Teppo Lampio: Changes in the protection of waterfowl in Europe in 1969-75. Finnish Game Research 36 (1977): 5-17.

Reacties vogels op albino exemplaren

Naar aanleiding van de korte mededeling van de heer en mevrouw Kamp-Kwantes in Het Vogeljaar 25 (5): 204 betreffende een albino-Boerenzwaluw is het navolgende wellicht het vermelden waard. Op 11-9-1975 werd bij Lelystad-Haven in een vrij grote groep Boerenzwaluwen, een volkomen albino ex. waargenomen. Het gedrag van de groep tegenover deze vogel was bepaald vijandig. Er werd op gestoten en men trachtte haar of hem te verdrijven. Dit komt overeen met hetgeen dr. Dijkstra in het Natuurhistorisch Maandblad 66 (12): 175 opmerkt naar aanleiding van een jonge Merel met op beide vleugels een grote regelmatig gevormde witte vlek: 'Merkwaardig getekende ex. en zeldzame soorten worden niet alleen door de mens waargenomen, maar ook door vogels en zo mogelijk door deze verjaagd'. In het geval van dr. Dijkstra gebeurde dit door een Turkse Tortel, in het door mij waargenomene door soortgenoten.

- J. A. Loterijman, Dingspellaan 37, Zuidlaren (D.).

Albino Kolgans?

Op een, gedeeltelijk met sneeuw bedekte, akker bij de Flevo-camping in Oostelijk Flevoland ontdekte ik op 12 februari 1978 tussen circa 3300 Kolganzen en 9 Brandganzen een wat solitair grazende wit-beige-achtige Kolgans. Hals en kop waren gelig, terwijl de kol wit was, roze snavel, witte onderzijde met zwarte strepen over de buik als bij een normale Kolgans te zien is.

- Nel van Donkersgoed, Kappelje van de Coppellolaan 64 a, Amersfoort.

Controleurs-Wet bedreigde uitheemse diersoorten

Volgens Beschikking nr. 25823 van 18 november 1977 kunnen er Controleurs-Wet bedreigde uitheemse diersoorten aangesteld worden die buiten bezwaar van 's Rijks schatkist kunnen worden belast met de opsporing van de bij deze wet strafbaar gestelde feiten. Na het afleggen van de eed of belofte en verklaring ontvangen de Controleurs-Wet bedreigde uitheemse diersoorten een identiteitsbewijs, tevens bewijs van aanstelling, dat door of vanwege de minister van CRM wordt getekend. Deze controleurs zijn gemachtigd processen-verbaal op te maken en zijn bevoegd bij de uitoefening van hun functie zo nodig de bijstand in te roepen van ambtenaren van rijks- en gemeentepolitie.

Inmiddels werden met ingang van 3 februari 1978 de heren A. J. Binsbergen en P. H. C. Lina te Rijswijk en met ingang van 7 februari 1978 de heer J. van der Lely te Zwijndrecht aangesteld als ambtenaar belast met het opsporen van de feiten bij de Wet bedreigde diersoorten strafbaar gesteld. De heer J. van Hulst, 's-Gravenhage werd met ingang van 6 maart 1978 aangesteld.

Trekvogels worden met insecticiden bedreigd

Sinds vijftien jaar zijn er niet zo veel trek-sprinkhanen geweest in het Midden-Oosten als thans. Er zijn grote zwermen gerapporteerd in Saoedie-Arabië en in Noord-Yemen langs de kust van de Rode Zee. Er worden ook veel treksprinkhanen verwacht in Somalia en Soedan, terwijl men in Ethiopië nog niet duidelijk kan overzien hoe daar de situatie er voorstaat. Er worden thans al vele biljoenen dieren vastgesteld. In Saoedie-Arabië sproeien vliegtuigen met insecticiden en duizenden anti-sprinkhaan werkers besproeien de insecten op de grond. De hevige regens in Somalia hebben de ontwikkeling van de treksprinkhanen sterk gestimuleerd. Het gebied, dat gewoonlijk droog is, wordt door de hevige regens aantrekkelijk voor de sprinkhanen omdat zij zich dan gemakkelijk kunnen ontwikkelen in de opkomende vegetatie. De zwermen formeren zich reeds over een gebied van meer dan 250 vierkante kilometer. De FAO ziet de toestand als bijzonder zorgelijk. Wat betreft onze trekvogels zullen er ook vele slachtoffers vallen en we zullen er goed op moeten letten welke vogelsoorten in dat deel van Afrika overwinteren en bij ons sterk in aantal verminderen.

Jaap Taapken

IJsduiker is Parel-duiker

Even een paar regels commentaar op de foto's op pagina 294 van nummer 6 van de 25e jaargang van Het Vogeljaar. Daar is een duiker afgebeeld, die door de waarnemers als IJsduiker *Gavia immer* was gedetermineerd. Naar mijn mening is deze determinatie niet goed. Bij de IJsduiker is de nek in alle kleiden donkerder dan de rug (zie Walters, 1957, *Limosa* 30: 228-229), bij de Parel-duiker is de rug donkerder dan de nek, die altijd iets lichtgrijs houdt. De afgebeelde vogel is dus een Parel-duiker *Gavia arctica*. Ook het profiel van de snavel komt meer met de Parel-duiker overeen, hoewel men alleen daarop nooit mag afgaan. De verwarring tussen beide soorten wordt in de hand gewerkt doordat sommige Parel-duikers heel groot kunnen zijn (zie Voous, 1961, *Limosa* 34: 185-188). Wat betreft het kleed denk ik dat we hier te doen hebben met een vogel in z'n tweede kalenderjaar. Op het juveniele kleed volgt een kleed zonder lichte veerranden, waarvan ik meen dat het in de zomer van het tweede jaar wordt gedragen. De vogels ruien de slagpennen omstreeks die tijd (zie Cramp et al. 1977, *The Birds of the Western Palearctic*, p. 55), en het zou mij niet verwonderen als het gefotografeerde exemplaar niet heeft kunnen vliegen. Op de afgedrukte foto is dat niet goed te zien, misschien geeft een van de andere opnamen daarover uitsluitsel. Vanaf het derde kalenderjaar zijn Parel-duikers in juli zeker in het zomerkleed, met een opvallende zwart en witte tekening op rug en vleugels.

Het is dus in elk geval een interessante waarneming en ook ongewoon. De avifauna van Nederland vermeldt slechts één geval uit juli, namelijk 25 juli 1965.

● Dr. J. Wattel, Instituut voor Taxonomisch Zoologie, Plantage Middenlaan 53, Amsterdam.

In het Vogeljaar jrg. 25, nr. 6, dec. 1977, pag. 294 publiceerde u een foto van een 'duiker' *Gavia spec.* die de waarnemers van deze vogel als IJsduiker *Gavia immer* determineerden, hetgeen onjuist is. Het betreft hier een waarneming van een Parel-duiker *Gavia arctica*. De redenen waarom ik tot deze conclusie ben gekomen zijn de volgende:

- snavel te slank voor *Gavia immer*.
- rug, schouders en stuit veel te egaal van kleur. De lichte randen aan genoemde onderdelen, karakteristiek voor jonge en in mindere mate voor volwassen IJsduikers in winterkleed, ontbreken geheel.
- de snavel van de vogel geeft over het algemeen een donkere indruk (citaat waarnemers: blauwzwarte snavel met donkere punt). Jonge IJsduikers, waar de waarneming betrekking op had moeten hebben daar adulte vogels nog duidelijke kenmerken van zomerkleed in juli vertonen en dit hier ontbreekt, hebben onveranderlijk een donkere bovensnavel (culmen) en het overige deel van de snavel is erg licht.
- ook de tekening van de hals wijst meer op *Gavia arctica*. Over het algemeen heeft de IJsduiker een meer contrastrijke scheiding tussen nek en hals en verloopt deze minder recht dan bij de gefotografeerde vogel.
- de vogel is zeker ook geen Geelsnavelduiker *Gavia adamsii* gelet op de egale kleur van de bovenzijde, veel te donkere en te slanke snavel (bij 'adamsii' ontbreekt donkere culmen geheel) en de rechte afscheiding van hals en nek.
- ook de Roodkeelduiker komt niet in aanmerking. Deze heeft een slankere snavel, vaak opgewipt, en duidelijk gespikkelde bovendelen.

Uit genoemde punten kan men slechts concluderen, zoals eerder opgemerkt, dat de vogel een Parel-duiker is en wel een 2e kalenderjaar exemplaar, gelet op de afwezigheid van ook maar enig teken van een zomerkleed en het ontbreken van de voor de volwassen vogel kenmerkende lichte spikkels op de vleugeldekveren.

● Arend Wassink, Boulevard 78, Katwijk aan Zee.

Rotgans met halsring

In jaargang 25 (6): 295 werd een foto afgedrukt van een Rotgans met een halsring. Het betreft mijns inziens niet een halsmerk maar de waar te nemen vlek zijn de twee buitenste, grote slagpennen die opgewipt zijn. Dit idee wint aan waarschijnlijkheid als we zien dat de twee buitenste grote slagpennen van de linkervleugel van de zelfde vogel óók opgewipt zijn. Zou het mysterie hiermee voldoende ontraadseld zijn?

● Bruno Ens, Verlengde Frederikstraat 22 A, Groningen.

Twee Futen en drie Dodaarsjes achter het stoomgemaal De Vier Noorderkoggen tussen Medemblik en Wervershoof. De Dodaarsjes werden per abuis voor zeer vroege jonge Futen aangezien, 15 februari 1978. Foto: Lex Salverda.

Foto's als bewijsmateriaal

Een door velen waargenomen IJsdruiker bleek, ondanks en dank zij gemaakte foto's, een Pareldruiker te zijn. Een ander geval waar foto's uitsluitend brachten vond pas geleden plaats. In het Algemeen Dagblad van 16 februari 1978 verscheen een foto van twee Futen en drie jongen in een wak aan de oostelijke oever van de Kleine Vliet achter het stoomgemaal De Vier Noorderkoggen tussen Medemblik en Wervershoof die daar op 15 februari 1978 door de rietsnijders Balstra en Oppenhuis waren ontdekt. De jongen werden op ongeveer 3 weken geschat en de eieren moesten dan wel bijzonder vroeg gelegd zijn. Bij het nader bekijken van de, door Lex Salverda gemaakte, foto's bleek dat het hier ging om twee Futen en drie Dodaarsjes! Deze vergissing is heel menselijk, maar het getuigt ervan hoe goed we moeten oppassen of waarnemingen wel juist zijn, ondanks dat er foto's van genomen zijn!

Naar betere samenwerking in veldornithologie

Op zaterdag 21 januari 1978 vergaderden te Arnhem de besturen van de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek (SOVON) en de Nederlandse Ornithologische Unie met een door het Contactorgaan voor Vogelstudie van de KNNV ingestelde Coördinatiecommissie, de redactie van 'Watervogels' en vertegenwoordigers van de vogelwerkgroepen van Algemene Christelijke Jeugdbond van Natuurstudie en Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie over de mogelijkheden van nauwere samenwerking en stimulering van het veldornithologisch onderzoek. Centraal stond de vraag naar voortzetting van de door SOVON en Contactorgaan met succes begonnen verzameling van gegevens over het voorkomen en de talrijkheid van vogels in Nederland. Als belangrijkste middel om tot dit doel te komen wordt een landelijke organisatie gezien, waarvan veldwaarnemers lid kunnen zijn. Deze organisatie zal in principe de werkzaamheden van SOVON en het Contactorgaan gecoördineerd gaan uitvoeren, waarbij de inbreng van de vogelaar in het veld centraal zal moeten staan. Alle leden van de organisatie zouden een tijdschrift moeten ontvangen. Afsproken werd dat de lokale en regionale vogelwerkgroepen en de districten van SOVON zullen worden ingeschakeld bij de opbouw van een landelijke organisatie. Twee werkgroepen werden ingesteld. 'Het Vogeljaar' had schriftelijk te kennen gegeven dat het zich reeds meer dan 25 jaar bezighoudt met publicaties over zowel vogelbescherming én vogelstudie. Het tijdschrift mag zich een behoorlijke populariteit verheugen bij vele vogelliefhebbers, die geen band met organisaties hebben die zich

bezighouden met vogelstudie en/of vogelbescherming. De stichting vervolgde in haar schrijven dat het daarom ook van mening is dat het door haar uitgegeven tijdschrift alle bovengenoemde stromingen moet kunnen bereiken. Een binding met een organisatie, die zich richt op één facet van de genoemde stromingen, zou het lezersbestand slechts verminderen. De stichting heeft als één van haar doelstellingen, het streven tot éénwording van organisaties, die zich bezighouden met zowel vogelbescherming als vogelstudie. Daarom is het niet wenselijk dat 'Het Vogeljaar' een orgaan wordt van één der genoemde stromingen. Het Vogeljaar was en is altijd bereid alle voorkomende kopij te publiceren (zo nodig onder speciaal hoofd of vignet).

De artikelen moeten zowel voor de gewone vogelliefhebber, als voor mensen die zich bezighouden met vogelstudie en/of vogelbescherming, geschikt zijn. De stichting is bereid alle mogelijke medewerking te verlenen.

De volgende vergadering wordt gehouden op zaterdag 18 november 1978. Het secretariaat bestaat uit L. S. Buurma (SOVON), A. G. M. van den Kieboom, Bilderdijkstraat 8, 4041 XW Kesteren, tel. 08886-1989 en J. Watel (NOU).

Trekvogels

Het prachtige boek van Jaap Taapken en D. A. C. van den Hoorn over de mysterieuze en ongewisse reis over de continenten van onze trekvogels heeft niets dan lovende recensies. Voor diegenen onder u die het nog niet aangeschaft hebben komt een nieuwe gelegenheid. Elseviers Uitgeverij, brengt het nu in mei 1978 ook verkrijgbaar bij de boekhandelaren. Prijs f 19,50.